

АНАЛИЗА СОЦИО-ЕКОНОМСКОГ СТАЊА ПОРОДИЦА ЗАТВОРЕНИКА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ ДЕРВЕНТА

мр сци Љубинка Лазих,
Деана Ђекић, дипл.социјални радник
ЈУ Центар за социјални рад Дервента БиХ²⁶¹

Сажетак: *Криминал као друштвена девијација и појава која има опште-социјални карактер, има и породичне консеквенце. Услови и социо-економско стање породица су значајни за живот свих њених чланова. Посебно су значајни као предиктори негативних појава у породици, али и као чиниоци правилног развоја и живота чланова породице. Криминал као социјално-патолошка појава је у значајној вези са породицом лица починиоца кривичног дјела у смислу да породица може да дјелује као заштитни фактор али и негативно. Циљ овог рада је био анализирати соци-економско стање породица затвореника са подручја Општине Дервента. Тако смо нашли да се породице затвореника налазе у неповољном социо-економском положају због незапослености, ниског образовног статуса затвореника, као и неријешеног стамбеног статуса. Да криминал и казна затвора стоје према социо-економском стању породице у узрочно-последичном односу полазна је претпоставка овог рада и истраживања. Фактори који утичу на задовољавање потреба породице затвореника и квалитетан живот чланова породице свакако су економска стабилност тј, запосленост чланова породице и стамбени статус породице. Надаље, нашли смо да добијени резултати упућују на то да социо-економски фактори нису сами за себе већ да интеракција више фактора и више околности неповољно утиче како на јављање неповољног стања у породици тако и на његово побољшање. Значај ове анализе је у допроносу бољем разумјевању стања, проблема и потреба породица затвореника, посебно у транзицијским условима друштва. Практични значај истраживања је у указивању на потребу даљих истраживања, унапријеђења мултидисциплинарног приступа проблемима попут сиромаштва, незапослености, образовања становништва, а посебно ка предузимању мјера превенције, развоја алтернативних кривичних санкција и помоћи породицама затвореника као дио успјешног плана ресоцијализације и реинтеграције.*

Кључне ријечи: *казна затвора, породица, затвореник, социо-економски статус.*

УВОД

Изучавати криминал подразумјева, у социолошком погледу, изучавање узрока криминалног понашања и идентификовање његовог утицаја на друштво. Фактори криминалног понашања се тако могу подијелити на: спољне: економска стабилност друштва, политички фактори, фактори културе, социјални фактори и унутрашње факторе: својства личности која се испољавају кроз интелигенцију, емоционалност, карактер. (Ковачевић, Ромић, 2009).

Казна затвора, гледајући и кроз концепт фактора ризика и заштите, се манифестује етиолошки и захтјева протективне факторе производећи различите негативне последице што

261 [, l.ljub@yahoo.com](mailto:l.ljub@yahoo.com), deana.djekic@live.com

указује на предузимање и репресивих, превентивних и протективних мјера. (Поповић-Ћитић, Жунић-Павловић, 2005).

Казна затвора има вишеструке посљедице на друштво, а гледано из хуманистичког аспекта, од изузетно негативног значаја су утицаји казне затвора на појединца и породицу. Гледано историјски и друштвено, починилац кривичног дјела и његово понашање су деценијама главни предмет друштвених и стручних реперкусија и истраживања. Међутим, средином прошлог вијека фокус се помјерио и на егзогене чиниоце, посљедице, групе, појединце. Истраживања узрока попут социо-економског стања породице затвореника нису предмет значајне научне пажње, тако да је управо то предмет овог рада.

Појам казнено-поправног завода

Полазећи од посматрања криминала као социјално-патолошке појаве која захтјева и карактеристичне друштвене реакције, говори се и о различитим санкцијама и репресивним мјерама кажњавања криминалног понашања, а најтежа мјера, у кривичном законодавству Босне и Херцеговине, односно Републике Српске, је казна затвора односно лишења слободе и служење казне у установи.

Казнено-поправни заводи на територији Републике Српске дјелују у саставу Министарства правде и то као установе затвореног (Бања Лука, Бијељина и Фоча) и полуотвореног типа (Добој, Источно Сарајево и Требиње).

Према Криминолошком лексикону најужа дефиниција казнено-поправне установе је да су то “државне институције и установе у којима осуђеници издржавају временске казне лишења слободе – казне затворе” (Бошковић, 1999: 129). У савременој свјетској пенолошкој пракси појављују се и приватне казнено-поправне установе, као и службе за пробацију и спровођење алтернативних кривичних санкција.

У складу са чланом 1. став 1. тачка 3. Закона о извршењу кривичних и прекршајних санкција Републике Српске затвореник је лице које у казнено-поправној установи издржава казну затвора по правоснажној судској одлуци изреченој у кривичном или прекршајном поступку (“Службени гласник Републике Српске” број 63/18).

Социо-економски статус породице

Криминал као друштвена девијација и појава која има криминално-правни опште-социјални карактер, има и социјално-педагошке и породичне консеквенце и конотације.

Према Речнику социјалног рада породица је “универзална људска заједница коју чине одрасли репродуктивно способни партнери и њихово потомство, али и даљи сродници који живе заједно са њима. Породица, поред репродуктивне, привредне, социјалне има и значајну психолошку, васпитну и социјализацијску улогу. Она је важна примарна група и један од најзначајнијих агенаса социјализације” (Видановић, 2006: 300, 301).

Развојно гледано, социолошка схватања и посматрања породице су ишла, од појаве организованих друштвених заједница до данас у опсргу “од непримјећивања, подцијењивања и запостављања па до величања њене улоге, утицајности и значаја” (Милић, 2007: 19). У литератури се наилази и на израз „дефицијентна породица“. У квантитативном смислу дефицијентна породица је породица у којој је одсутан једна родитељ због привремене одсутности услијед служења казне затвора, лијечења или рада у иностранству или пак због трајног одсуства због смрти или развода. Дефицијентна породица у квалитативном смислу је деградирана породица у којој су присутне неке друштвене девијације, нпр: алкохолизам, проституција, наркоманија, насиље у породици, породичне свађе, слично. (Купчевић, Млађеновић, Р. 1997, према Марковић, 2010).

Криминолошка истраживања баве се етиологијом и феноменологијом криминалитета, а науке попут социјалног рада, педагогије које се иначе баве породицом, проблемима и заштитом породице, недовољно се баве породицом лица која се налазе на издржавању казне затвора. Поред

личних проблема које има лице које издржава казну затвора попут депривације и ентропије, пажња треба да буде усмјерена и породици затвореника, односу са дјецом и браку. Социо-економски статус породице и њене могућности и потенцијали су значајни и као протективни фактор ради предупредјења појаве криминала, али и као значајан ресурс, потенцијал који осуђено затворено лице има и које му може помоћи у процесу реинтеграције и предупредјења појаве рецидивизма. Лишењем слободе, односно одсуством из породице њеног битног члана угрожава се остваривање функција породице, како у односу на социјализацију дјете тако и у односу на њену стабилност и развој.

Социо-економски статус породице односи се на стање породице у друштву у контексту материјалних могућности, односно нивоа ресурса породице који друштвено није прецизно дефинисан, а посматра се на различите начине, најчешће преко прихода, нивоа образовања, занимања или радног статуса и често су међусобно повезани.

Висока стопа неактивности и незапослености у Републици Српској, након економске кризе услјед грађанског рата, привредне депресије, као и глобалне економске кризе, одражава се на породице појавом сиромаштва, разарањем породичне кохезије и слично. Проблем незапослености у породици и непостојање сталног сигурног извора прихода узрокује и низ тешкоћа у породици као што су стамбени статус породице и обезбјеђење средстава за образовање дјете.

Издржавање од повремених послова, рада на дневницу и бављења пољопривредом уколико породица живи на селу условљавају економску неизвјесност. С обзиром на биолошке и социолошке улоге жене у домаћинству (репродукције, кућни рад), на мушкарцима је велика одговорност за обезбјеђење основних средстава за задовољавање животних потреба. Теоретски посматрано, декомпензације брачног живота могу узроковати проблеме и довести до дестабилизације брака и допринијети дезорганизацији у породици. (Милић, 2007) Због тога и лишење слободе мушкарца у породици може изазвати појаву низа тешкоћа у социо-економском функционисању у породици.

Посматрано из угла ресоцијализацијске сврхе кажњавања на страни затвореника стоји потреба породичне подршке и у току времена проведеног на служењу казне затвора а и потреба породичне стабилности након изласка из казнено-поправне установе у процесу реинтеграције.

У Закону о социјалној заштити (37/12, 90/16, 64/19, 42/20) члан 18. став 2. тачка 8. пунољетно лице је корисник социјалне заштите „ које се нађе у стању социјалне потребе због сиромаштва, дуготрајне незапослености, претрпљене елементарне непогоде, ратног страдања, избјеглиштва, миграције, репатријације, смрти једног или више чланова породице, дуготрајног лијечења, издржавања казне, отпуста из установе или других непредвидивих околности“. С обзиром на услове и радну способност лица млађих од 65 година живота, право које се најчешће признаје лицима која су служила казну затвора је једнократна новчана помоћ, а и њен једнократни карактер, као и низак ниво износа у односу на потребе породице тј. домаћинства, органи старатељства су у могућности да помогну појединцу и породици на тај начин те кроз остваривање права из дјечије заштите која су цензусно условљена приходима и примањима. Поред права из Закона о социјалној заштити Центри за социјални рад пружају право на савјетовање, а у оквиру дјелатности социјалне заштите проводе и мјере и активности усмјерене на предупредјење појава и посљедица неповољних стања, мјере помоћи породици за остваривање заштитне функције и сл., а чињеница је и да центри за социјални рад имају ограничен буџет те велики број датих надлежности, обавеза, послова, те обављајући своју заштитну функцију неки послови често трпе и неке мјере предупредјења и социјалног рада у заједници неправедно изостају.

У социјалном раду, као младој науци, врше се истраживања о многим феноменима, друштвеним девијацијама, о методологији рада и сл., а узимајући у обзир плурализам и обим послова, не придаје се значај свим појавама подједнако. Породица је често обрађивана област у педагогији, психологији, социологији, социјалном раду, а повезаност породице и казне затвора није често истраживана. Затвореницима се, због значаја породице за ресоцијализацију затвореника, омогућавају различите погодности за конктирање са породицом. Полазећи од поставке значаја улоге родитеља у животу дјетета на социјализацију, матурацију, социјалну компетентост и емоционалну сигурност дјетета, Мацановић (2018) је провео истраживање о односу дјете са

члановима породице који се налазе на издржавању казне затвора и указао на то да постоји статистички значајан однос између коришћења ванзаводских погодности и очувања породичних односа, посебно контактирања са дјецом. Резултати су показали да 50% затвореника нема посјете дјете, а у 20% је тај однос нарушен, а као разлоге недолажења у посјете 25% затвореника наводи недостатак материјалних средстава породице с чим повезују и удаљеност и егзистенцијалне тешкоће које породица сада има. Подаци су указали и да затвореници значајно вреднују помоћ и подршку коју добијају од родбине што говори о емпатији, солидарности и породичним релацијама. Управо то указује на значај породице за индивиду и на потребу јачања капацитета и потенцијала породице као фактора ресоцијализације и реинтеграције затвореника, те потребу развијања нових видова заштите породице које ће ублажити негативан утицај одсуства њиховог члана у затвору и немогућности личног доприноса издржавању породице.

Свака нестабилност и дезорганизација у породици се манифестује на њено функционисање, на њену егзистенцијалну функцију задовољавања потреба свих чланова породице, на њену васпитну и контролну функцију код дјете. Подјела улога и обавеза у свакој је породици присутна, а да чињење криминалних дјела члана породице, конкретно оца се може негативно одразити на појаву друштвено неприхватљивог понашања дјете показује и истраживање о малолетничкој делинквенцији проведено 2018. године на подручју општине Дервента. Оно је указало да у укупној структури социо-патолошких проблема у породицама малолетних починиоца кривичног дјела у 54% породица присутан алкохолизам неког од чланова, у 15% породица присутна је осуђиваност за кривична дјела члана породице малолетника, у 13% породица регистрована је склоност ка нераду, затим склоност скитњи је заступљена у 10% породица и проституција члана породице малолетника је заступљена код 8% породица. (Мацановић, Дујаковић, 2019).

Постоји значајан низ погодности које су дате на располагање за коришћење затвореницима како у кругу Установе, тако и ван Установе, односно у породици. Како је и Закон о извршењу кривичних и прекршајних санкција Републике Српске у члану 140. став 2. нормативно дефинисао “погодности су скуп подстицајних мјера усмјерених на пружање повјерења затворенику у циљу одржавања и промовисања односа са породицом, као и подстицања личног учешћа у остваривању програма поступања, јачања одговорности и самопоуздања, ради оспособљавања за самостални живот у складу са правним поретком и нормама друштва” (“Службени гласник Републике Српске” број 63/18). Ради доношења одлуке о одобравању погодности ван установе, казнено – поправни заводи се обраћају полицијским станицама и органима старатељства по мјесту пребивалишта/боравишта затвореника у сврху процјене ризика и давања мишљења о ставовима породице и социјалне средине у односу на потенцијални боравак затвореника у породици. Управо коришћење ових погодности може помоћи затворенику и његовој породици те их због тога кратко помињемо, иако се нећемо бавити тим, мада и даље остаје отворено питање одрживости и стабилности социо-економског и другог стања у породици услјед кризе изазване лишењем слободе једног њеног члана, конкретно супруга, оца.

Предмет истраживања

Полазећи од претходно ученог проблема неповољног утицаја издржавања казне затвора на квалитет живота породице предмет истраживања овог рада је анализа социо-економског и стамбеног стања породица затвореника на подручју општине Дервента ако је један брачни или ванбрачни супружник лице осуђено на издржавање казне затвора.

Материјал и методологија рада

Истраживање је спроведено 2020. године, а за период од 2015. до 2019. године у Јавној установи Центар за социјални рад Дервента. Циљ истраживања је утврдити социо-економски статус стање породица затвореника. Истраживањем је обухваћено 58 пунољетних лица са подручја

општине Дервента, а која су се налазила или се још увијек налазе у казнено-поправним заводима на подручју Републике Српске.

У току истраживања коришћен је метод анализе садржаја уз аналитичко-дедуктивну методу. Проучавањем садржаја документације Јавне установе Центра за социјални рад Дервента анализирали смо стања породица кроз извјештаје стручних радника – социјалне анамнезе. Социо-анамнестичка процјена и извјештаји су рађени на захтјев казнено-поправних завода Републике Српске, а у циљу одобравања коришћења погодности ван Установе.

Популација и узорак

Циљану популацију обухваћену овим истраживањем чинила су породице лица издржаваоци казне затвора, од укупно 58 пунољетних лица, 57 лица су мушког пола, а једно лице је женског пола.

Резултати анализе и дискусија

У овом дијелу се налази приказ и дискусија спроведене анализе у нашем истраживању. Социјална обиљежја посматрана истраживањем била су врста почињеног кривичног дјела, брачни статус, материјални статус породице тј. извор прихода, образовање и стамбени статус. Добијени резултати су показали социо-економско стање породица затвореника на подручју општине Дервента. Број и полна структура затвореника који се налазе у евиденцији ЈУ Центра за социјални рад Дервента у периоду од 2015. године до краја 2019. године приказани су у Табели 1.

Табела 1. Структура затвореника у периоду од 2015. године до 2019. године

ГОДИНА	МУШКАРЦИ	ЖЕНЕ	УКУПНО
2015.	4	1	5
2016.	11	0	11
2017.	13	0	13
2018.	16	0	16
2019.	13	0	13
УКУПНО	57	1	58

У Табели број 1. видљиво је да је укупан број затвореника у периоду од 2015. године до 2019. године 58, у 2015. години укупан број затвореника је 5, од тога 4 лица мушког пола, а једно лице женског пола. Наредних година, затвореници су мушког пола, а у 2016. години их је 11, у 2017. години и у 2019. години их је по 13, док их је 16 у 2018. години.

Истраживањем је утврђено да од укупног броја затвореника у 2018. години 4 лица су повратници, односно лица осуђена два или више пута у кривичном поступку кажњена казном затвора, а у 2019. години су то 2 лица.

Табела 2. Структура почињених кривичних дјела у периоду од 2015. године до 2019. године

КРИВИЧНО ДЈЕЛО	2015. година	2016. година	2017. година	2018. година	2019. година	УКУПНО	
						N	%
ратни злочин против цивилног друштва	1	0	1	2	0	4	6%
против живота и тијела	0	0	0	0	1	1	1%
против слобода и права грађана	0	0	0	2	2	4	6%
против полног интегритета	0	5	2	3	2	12	18%
сексуалног искориштавања дјетета	0	0	0	2	0	2	3%
против брака и породице	0	0	0	0	2	2	3%
против здравља људи	0	0	0	0	2	2	3%
против имовине	2	3	1	13	8	27	39%
против безбједности јавног саобраћаја	1	1	5	2	0	9	13%
против јавног реда и мира	1	0	1	0	2	4	6%
против правног саобраћаја	0	0	0	0	1	1	1%
против органа Републике Српске	0	0	0	0	1	1	1%
УКУПНО	5	9	10	24	21	69	100%

Из података изнесених у Табели број 2. видљиво је да је највише кривичних дјела против имовине и то укупно 27, затим 12 кривичних дјела против полног интегритета, а 9 кривичних дјела против безбједности јавног саобраћаја. Највећи удио кривичних дјела чине дјела почињена против имовине, а потом против полног интегритета, те дјела у вези са саобраћајем.

Анализом је обухваћено и питање структуре породице у смислу брачног статуса затвореника са подручја општине Дервента те је добијено да је број лица која нису у брачној заједници 18 (31%), ожењених лица је 20 (35%), лица у ванбрачној заједници је 6 (10%), а разведених 14 (24%). Када су у питању повратници од њих укупно 6 разведених има 4, а за 2 лица је дошло до прекида ванбрачне заједнице, с тим што се прекид брачне или ванбрачне заједнице десио између двије или више казни затвора. Добијени резултати указују да 26 (45%) затвореника има уредно очуване породичне односе, док код осталих постоје проблеми у породичном функционисању.

Ради утврђивања материјалног статуса породице извршена је анализа извора прихода породица затвореника, а добијени резултати указују да је број породица затвореника са приходима по основу запослености или права на пензију 18 (31%). У 68 % породица затвореника, односно код 40 породица утврђено је да се баве радом на дневницу и евентуално пољопривредом и код тих породица се није могла одредити висина мјесечних прихода које породица евентуално остварује, тако да те породице немају сигурне мјесечне приходе и имају релативно неповољне материјалне услове.

У овом дијелу посебно издвајамо материјалну структуру затвореника починиоца три кривична дјела која су се издвојила у највећем проценту, а то су кривична дјела против безбједности јавног саобраћаја, против полног интегритета и против имовине. Истичемо податак да су починиоци кривичног дјела против безбједности јавног саобраћаја, углавном запослена лица, односно конкретно њих 6 је запослено, а када су у питању починиоци кривичног дјела против полног интегритета њих 3 су пензионери, тј. имају континуиране изворе издржавања породице. Сви

починиоци кривичног дјела против имовине су незапослена лица, што указује на чињеницу да се они, тј. њихове породице издржавају од рада на дневницу. Под радом на дневницу се мисли на повремене послове којима лица могу остварити брзи приход, а то су, на основу сазнања анализом документације, повремени послови, рад на црно и сл., а уколико ово повежемо и са добијеном структуром кривичних дјела, може се повезати и са пословима попут шумских крађа, односно имовински криминал.

Из горе наведеног можемо закључити да је социо-економски статус породица затвореника починиоца имовинског криминала изузетно неповољан и може се успоставити директна веза између неповољног материјалног статуса и инкриминисаног понашања затвореника.

У укупном узорку 37 (64%) затвореника има завршених осам разреда основне школе, а 21 (36%) затвореник има завршено средњошколско образовање, што указује на низак ниво образовног статуса затвореника са подручја општине Дервента. Евидентно је да, што се тиче образовности доминирају нискоквалификовани затвореници без занимања што указује и на ограничења по питању могућности запошљававања и висину личних примања која по основу тога могу остварити. Подаци добијени у овом малом истраживању индикативно су указали и на то да је најчешћа појава имовинског криминала, а да су починиоци дјела најчешће незапослени као и лица без занимања, што се може повезати са потребама брзе зараде (продајом украдене имовине и сл).

Када је у питању станарски статус породице затвореника, добијени подаци су показали да 9 (15%) породица затвореника има ријешен стамбени статус, односно живи у властитој стамбеној јединици. Привремено ријешен стамбени статус има 26 (45%) породица затвореника, односно оне живе у вишегенерацијском домаћинству гдје је власник куће мајка или отац затвореника. Као подстанари у изнајмљеном стамбеном простору живе 23 (40%) породице затвореника, односно они немају ријешено стамбено питање. Дакле, евидентно је да је стамбени статус породица затвореника на подручју општине Дервента доминантно неповољан јер живе као подстанари или у заједници са родитељима у кућама које су раније изграђене и могуће имају још потенцијалних насљедника.

Закључак

Полазећи од теоријских и утврђених емпиријских чињеница о одабраном проблему можемо рећи да се породице затвореника са подручја општине Дервента налазе у неповољном социо-економском стању. Социјална обиљежја која су посматрана су дала реалативно јасну слику. Економско стање породица затвореника није повољно из разлога изражене стопе незапослености, непостојања сигурног мјесечног извора прихода. Породице у којима су изражени проблеми недостатка материјалних и финансијских средстава налазе се пред тешкоћама и за задовољавање потребе за ријешеним стамбеним питањем па живе као подстанари гдје плаћају смјештај који користе без даљих улагања за адаптирање простора или живе у кућама чији нису власници или насљедници. Образовни ниво затвореника је низак те тако и могућност зараде на послу који обављају као неквалификована радна снага.

Нашли да се породице затвореника налазе у неповољном социо-економском положају због незапослености, ниског образовног статуса затвореника, као и неријешеног стамбеног статуса. Добијени резултати ове мале анализе су и поред малог узорка, индикативни јер се могу схватити као упозоравајући тако што указују на проблем незапослености у друштву, низак ниво образовања грађана, те тешкоће око рјешавања стамбеног статуса породица и шире гледано, на проблем сиромаштва. Сложеност истраживачке теме захтјева шири систематски приступ и у погледу система који се требају укључити у рјешавање проблематике с којима се породице затвореника сусрећу. Социо-економски статус породице утиче и на квалитет живота породице, на породичну кохезију, на подршку коју породица може пружити затворенику и како му може супортивно помоћи у процесу ресоцијализације, а касније и реинтеграције. Представљени резултати истраживања могу послужити као смјерница системима социјалне и дјечије заштите, те друштву уопште у смислу подсећања да породица у друштву заузима најважније мјесто, да

породици треба помоћу у задовољавању основних животних потреба. Могу бити смјерница и образовном систему који треба да буде обухватнији када је у питању усмјерено радничко образовање, те да исто учини доступним, и дјец и одраслима. Могу бити смјерница и казнено-поправним заводима, конкретно службама третмана, тако да, у сарадњи са образовним системом, се учини доступним образовање и оспособљавање за затворенике ради процеса третмана и реинтеграције.

Надаље, нашли смо да добијени резултати упућују на то да се социо-економски фактори нису сами за себе већ да интеракција више фактора и више околности неповољно утиче како на јављање неповољног стања у породици тако и на његово побољшање.

Значај овог истраживања је научни и практични и то научни је из разлога што се резултати истраживања могу посматрати као научни допринос бољем разумјевању стања, проблема и потреба породица затвореника, посебно у транзицијским условима друштва, а практични значај истраживања је у сачињавању препорука за унапријеђење мултидисциплинарног приступа породицама како у истраживању тако и у превенцији и интервенцијама усмјереним на помоћ породицама затвореника, а као дио сачињавања успјешних планова ресоцијализације и реинтеграције затвореника.

У моментима суочавања са различитим животним изазовима, тешкоћама човјек тражи помоћ у примарним групама, у везама са блиским људима, у породици. Породица је извор подршке, солидарности, разумевања, развоја резилијентности, развоја самопоуздања, емоционалне сигурности. Очување породице је због тога битно за цијело друштво, јер је породица и извор и модел понашања, и то како формирања тако и измјене понашања и прилагођавања новим појава и захтјевима средине и заједнице. Оно чиме савремено друштво треба да се води, при планирању мјера заштите породице и појединца јесу, између осталог, циљеви Програма одрживог развоја до 2030. године које су чланице Уједињених нација усвојиле 2015. године. Међу седамнаест (17) циљева одрживог развоја издавамо први искоријењивање сиромаштва, а затим и борбу против неравноправности и неправде, глади, болести и обезбјеђење воде и санитарних услова живота, како би грађани живјели у миру, благодању и просперитету. Уз сиромаштво неизоставно се мора поменути незапосленост која се показује као присутан проблем у дефицијентним породицама. Управо због тога, због значаја који породица има, због друштвено препознатих потреба породице и људи уопште, потребно је активније се бавити социо-економским условима живота људи, подићи ниво запослености, образовања, подићи ниво подршке породици и социјалне сигурности генерално. Управо из ових свих разлога органи старатељства се требају више бавити пружањем подршке и помоћи породици затвореника и то у периоду док се затвореник налази на издржавању казне затвора, а такође и након одслужења казне затвора. Та помоћ центара за социјални рад треба да се огледа у финансијској подршци у моментима када се породица нађе у стању социјалне потребе, као и у погледу помоћи у развијању социјалних вјештина, заступању, социјалној интеграцији, упућивању, оснаживању и психосоцијалном савјетовању затворенику и његовој породици. Важан аспект рада центара за социјални рад јесте и планирање превентивних програма и мјера усмјерених ка побољшању социјалних услова живота, едукацији дјече и породица и подстицању структуралних промјена увезивањем различитих система заштите и развоја. С обзиром на то, ова мала анализа стања социо-економског стања породица затвореника на подручју општине Дервента је мали допринос са идејом да се овом проблему посвети пажња и да се побољшање социо-економске ситуације породица затвореника укључи међу главне циљеве ресоцијализацијских и пробацијских планова.

Литература

1. Бошковић, М. (1999). *Криминолошки лексикон*, Нови Сад: Матица Српска, Универзитет у Новом Саду.
2. Видановић, И. (2006). *Речник социјалног рада*, Београд: Народна библиотека Србије;
3. Ковачевић, Б., Ромић, Р. (2009). *Социјална патологија*; Бања Лука, Народна и универзитетска библиотека Републике Српске.
3. Милић, А. (2007). *Социологија породице*, Београд: Чигоја штампа.
4. Мацановић, Н., Дујаковић, Д. (2019). Стање малољетничке делинквенције на подручју општине Дервента; *Београдска дефектолошка школа 25 (1)*, 47-69.
5. Мацановић, Н., (2018). Однос дјече и родитеља који се налазе на издржавању казне затвора; *Београдска дефектолошка школа 24 (3)*, 53-69.
6. Марковић, И. (2010). *Основи криминологије*; Бања Лука: Правни факултет Универзитета у Бања Луци.
7. Поповић-Ћитић, Б., Жунић-Павловић, В. (2005). *Превенција преступништва деце и омладине*, Београд, Партедон.
8. Закон о социјалној заштити Републике Српске, Службени гласник Републике Српске бр: 37/12, 90/16, 94/19, 42/20.
9. Закон о извршењу кривичних и прекршајних санкција Републике Српске, Службени гласник Републике Српске 63/18.

ANALYSIS OF THE SOCIO-ECONOMIC SITUATION OF FAMILIES OF PRISONERS IN THE MUNICIPALITY OF DERVENTA

Summary

Crime as a social deviation and a phenomenon that has a general social character, also has family consequences. The conditions and socio-economic condition of the family are important for the life of all its members. They are especially important as predictors of negative phenomena in the family, but also as factors of proper development and life of family members. Crime as a socio-pathological phenomenon is in a significant connection with the family of the committer in the sense that the family can act as a protective factor, but also negatively. The aim of this paper was to analyze the socio-economic situation of the families of prisoners from the Municipality of Derventa. Thus, we found that the families of prisoners are in an unfortunate socio-economic position due to unemployment, low educational status of prisoners, as well as unresolved housing status. That the crime and imprisonment stand opposite to the socio-economic condition of the family in a cause-and-effect relationship is the starting premise of this paper and research. Factors influencing the satisfaction of the needs of the family of prisoners and the quality of life of family members are certainly economic stability, ie employment of family members and housing status of the family. Furthermore, we found that the obtained results indicate that socio-economic factors are not alone, but that the interaction of several factors and multiple circumstances adversely affects both the occurrence of unfortunate conditions in the family and its improvement.

The significance of this analysis is in the contribution to a better understanding of the situation, problems and needs of the families of prisoners, especially in the transitional conditions of society. The practical significance of the research is in pointing out the need for further research, improving the multidisciplinary approach to problems such as poverty, unemployment, education, and especially towards taking prevention measures, developing alternative criminal sanctions and helping families of prisoners as part of a successful resocialization and reintegration plans.

Keywords: *imprisonment, family, prisoner, socio-economic status.*